

Thinking At the Edge (TAE) stappen.

Vertaling van: Gendlin, E. & Hendricks, M. (2004) Thinking At the Edge (TAE) steps. *The Folio. A Journal for Focusing and Experiential Therapy. Vol. 19, No.1, pp. 12-24.*

Vertaald door Tine Swyngedouw (2018)

TAE stappen 1-5: Spreken vanuit de gevoelde zin

Belangrijkste instructies (linker kolom in The Folio)

Helpende details (rechter kolom in The Folio)

STAP 1: Laat zich een gevoelde zin vormen

Kies iets dat je weet maar nog niet kunt zeggen en dat gezegd wil worden. Voel de gevoelde zin van dit weten (een duidelijk lichamelijk gevoeld nog niet helder punt) zodat je er altijd naar terug kunt keren.

Schrijf vrijuit enkele paragrafen vanuit je gevoelde zin.

Waarom je wilt werken moet in een gebied zijn waarin je kennis en ervaring hebt. Werk niet aan een vraag maar aan iets dat je weet. Er is **iets** dat jij heel goed weet door je jarenlange ervaring maar dat moeilijk onder woorden te brengen is...het lijkt nogal onlogisch...in de marge/bijkomstig... onconventioneel... raar...of het kan ook zijn dat taal hier niet lijkt te werken. Als je niet vertrouwd bent met het werken met een gevoelde zin, ga dan alsjeblieft eerst naar www.focusing.org of www.EFocusing.be

Schrijf vanuit je gevoelde zin de centrale kern in **een korte** zin, met een kernwoord of -woordgroep, ook al zegt die zin het niet helemaal.

Om de kern te vinden, vraag je af wat **hierin** je wil uitdrukken. En dan, **hierbinnen**, wat is het punt waar leven in zit voor jou?

De zin is gewoon een startpunt. Je hoeft er niet lang over na te denken. Hij formuleert gewoon de kern van wat je op het spoor bent.

Onderlijn **het** kernwoord of **de** kernwoordgroep in de zin.

Om het kernwoord te helpen vinden, kan je jezelf afvragen: als je een ganse theorie had, welk woord zegt waar je theorie over gaat?

Je kan ook eerst een specifiek voorbeeld zoeken en dan je zin schrijven.

Noteer één voorbeeld (instance).

Je hebt een specifiek voorbeeld nodig, een gebeurtenis of een keer dat het zich effectief voordeed.

STAP 2: Vind het meer dan logische in je gevoelde zin

Vind dat wat niet de gewone logica volgt en schrijf een illogische zin.

Wat illogisch lijkt zou wel eens het meest waardevolle stuk kunnen zijn. Verzeker je er alsjeblieft van dat je dit niet kwijtraakt.

Als je het moeilijk vindt om een illogische zin te schrijven, dan kan je een paradox schrijven.

In een paradox zegt men dat iets “x en ook niet x” is.

STAP 3: Merk op dat je niet de standaardbetekenis van de woorden bedoelt

Noteer de gewone betekenis (uit het woordenboek) van het onderlijnde woord uit stap 1 en merk dat dit niet is wat jij bedoelt.

Je merkt “dat is niet wat ik bedoel”. Dit woord zou iets anders moeten uitdrukken. Geen van de woorden in hun gewone publieke betekenis zullen exact zeggen wat jij wilt zeggen als je iets nieuws zegt.

Haal het onderlijnde woord uit je zin en schrijf je zin opnieuw met een lege ruimte waar het onderlijnde woord stond.

Ga terug naar je gevoelde zin en laat een ander woord komen om te zeggen wat je bedoelt.

Zorg dat het niet gewoon een synoniem is, maar een woord met een enigszins andere betekenis.

Noteer de gewone betekenis van het tweede woord.

Als je de bestaande publieke betekenis in overweging neemt, merk je dat het tweede woord ook niet echt klopt.

Ga terug naar je gevoelde zin en laat een derde woord komen.

Noteer de gewone betekenis van het derde woord.

De publieke betekenis van het derde woord is ook niet wat jij bedoelde.

Aanvaard het feit dat er geen bestaande woorden zijn voor wat jij weet.

Er zijn geen woorden die helemaal kloppen. Als dit nieuw is, zouden er geen mogen zijn.

STAP 4: Schrijf een zin of een frisse woordgroep om te zeggen wat jij wilt dat elk van de drie woorden betekent

Zet je oorspronkelijke eerste woord terug in de lege ruimte in je zin van stap 1.

Al kan je de publieke taal niet veranderen, je kan wel een hele frisse zin of woordgroep schrijven om te zeggen wat jij zou wensen dat dit woord betekent. Schrijf wat jij wilt dat het woord betekent, wat dit woord aan betekenis trekt uit je gevoelde zin en de andere twee niet.

Het is belangrijk om deze keer jouw betekenis niet op te geven. Sta erop dat jouw zin spreekt vanuit jouw gevoelde zin. Laat het woord niet zeggen wat het gewoonlijk zegt. **Wacht tot jij voelt dat gans deze zin spreekt vanuit jouw gevoelde zin**, ook al zouden de meeste mensen het niet zo verstaan.

Zet nu het tweede woord in de lege ruimte. Schrijf een zin of woordgroep die zegt wat dit woord trekt uit je gevoelde zin.

Je zal frisse nieuwe woordgroepen nodig hebben om te zeggen wat jij wilt dat het woord betekent in jouw zin. Laat een nieuwe frase komen recht vanuit je gevoelde zin, probeer geen grote publieke woorden te gebruiken.

Doe hetzelfde met het derde woord.

STAP 5: Breid wat jij wilt dat elk woord betekent uit door frisse, linguïstisch ongebruikelijke zinnen te schrijven

Gebruik de belangrijkste woorden of woordgroepen van stap 4 en schrijf een of enkele ietwat rare zinnen om wat jij nu bedoelt met elk van die woorden en woordgroepen nog verder uit te breiden.

Onderlijn in elke nieuwe zin wat nieuw en belangrijk is.

Ga na of je in stap 4 grote publieke woorden gebruikt hebt. Zo ja, maak frisse woordgroepen ter vervanging van deze woorden. Laat wat nieuw en specifiek is in jouw gevoelde zin zich uitdrukken in fris geformuleerde taal. Je zinnen zijn misschien nonsens tenzij ze verstaan worden zoals jij ze bedoelt. Hier zijn enkele voorbeelden van linguïstisch ongebruikelijke zinnen: “De regels kennen is een container van waaruit nieuwe wegen zich openen.” “Definities stoppen de groei van cellen.” “Ge-dragen toont iets wat het heeft.” Als jij je gevoelde zin rechtstreeks laat spreken, dan kan er iets komen dat linguïstisch ongewoon is.

Schrijf een “reeks” van de drie oorspronkelijke woorden en de belangrijkste frisse woordgroepen in de onderlijnde lege ruimte in je zin van stap 1. Voeg op het einde van je reeks “...” toe. Nu heb je een uitgebreide versie van wat je probeert te zeggen.

Speel met de grammatica en de volgorde. Verwijder overbodige woorden tot je een zin hebt die jij graag hebt.

De “...” geeft aan dat je samen met al die woorden je gevoelde zin meeneemt.

TAE stappen 6-9: Patronen vinden in facetten (voorbeelden)

Belangrijkste instructies (linker kolom in Folio)

Helpende details (rechter kolom in Folio)

STAP 6: Verzamel facetten

Verzamel facetten, gelijk welke voorbeelden die effectief gebeurd zijn.

Kies drie voorbeelden en noteer ze met de details die verwijzen naar jouw gevoelde zin. Onderlijn specifieke dingen waarin iets zit dat je zeker wilt bijhouden.

Een facet hoeft niet alles van jouw gevoelde zin te illustreren. Alles wat verband houdt met de gevoelde zin kan een facet zijn, dus ook momenten dat het zich voordeed, wat iemand zei, elk voorval zelfs als je niet kan uitleggen waarom het relevant is. Vermeld ook rare of privédingen zoals “die keer dat mijn tandarts zei...” Vraag je af: “Wat is er ooit gebeurd dat er ergens iets mee te maken heeft?”

Noteer hier ook je oorspronkelijk facet uit stap 1. Nu heb je vier facetten.

Algemene ideeën en metaforen zijn geen facetten. Zeggen “Het is als iets opwarmen om het te doen bewegen” is geen gebeurtenis die zich echt voordeed.

Elk voorbeeld is superieur aan een veralgemening van een hogere orde omdat het interne specificiteit bezit. In elke echte levensgebeurtenis kan je complexe structuren ontdekken die er ook echt in aanwezig zijn.

STAP 7: Laat de facetten hun gedetailleerde structuur vrijgeven

Bij elk facet:

- Merk op dat er veel complexe relaties zijn tussen details. Vind een relatie tussen sommige details die relevant is voor jouw gevoelde zin.
- Pas deze relatie toe op een totaal andere soort situatie.
- Herformuleer deze relatie in algemene termen zodat het een patroon wordt dat op veel andere situaties van toepassing kan zijn.

In elke echte ervaring zijn er relaties tussen details die je een nieuwe uitwerking kunnen geven. Laat elk facet jou één specifiek patroon geven dat je ervoor nog niet had.

Voorbeeld: De tandarts heeft zijn duim in mijn mond om een stuk katoen vast te houden en ondertussen praat hij over politiek. Kinderen, werknemers en gevangenen hebben niet de

macht om terug te praten. Het patroon is: een persoon aanspreken die niet kan antwoorden kan intrusief zijn.

STAP 8: Kruis de facetten

Je kan je afvragen: “Wat laat kijken vanuit het tweede facet me zien in het eerste facet, dat ik niet kon zien vanuit het eerste facet alleen?”

Schrijf een zin om elk nieuw patroon dat je wil behouden te vatten.

Misschien heb je dit al gedaan. “Crossing/kruisen” betekent het standpunt van het ene facet toepassen op het andere. Welk nieuw aspect van het eerste facet wordt er zichtbaar als je probeert te zeggen dat het hetzelfde patroon heeft als het tweede facet?

Twee dingen kruisen impliceert het ene item bekijken alsof het een voorbeeld is van het andere. En dan kan je nog iets meer te zien krijgen als je het tweede ook als een voorbeeld van het eerste bekijkt.

Als geen enkel facet het volledige centrale ding bevat, dan kan je dit soms vinden door ze te kruisen.

STAP 9: Schrijf vrijuit

Schrijf vrijuit wat je denkt op dit punt.

Dit is een vrije ruimte om te schrijven hoever je ondertussen gekomen bent, wat je begrepen hebt, wat je opwindt.

TAE stappen 10-14: Theorie ontwikkelen

Belangrijkste instructies (linker kolom in Folio)

Helpende details (rechter kolom in Folio)

Een doel van TAE is nu bereikt – een impliciet weten expliciteren en erover communiceren mogelijk maken. Als je dat wenst kan je nu verder gaan om een formele, logische theorie te ontwikkelen.

STAP 10: Kies termen en verbind ze met elkaar

Kies drie woorden of woordgroepen als je tijdelijke hoofdtermen. Noem ze “A”, “B” en “C”.

Een term is geen zin. Bijvoorbeeld, “iets dat beweegt van binnenuit” is een term. Een zin bevat altijd minstens twee termen, een onderwerp en een gezegde.

Kijk naar je woorden, woordgroepen en patronen van alle voorgaande stappen. Maak een lijst van mogelijke kandidaat-hoofdtermen. Kies wat als het belangrijkste voelt.

Stel je een driehoek voor die de drie termen met elkaar verbindt. Kies de termen zo dat het grootste deel van je domein en je centrale punt in de driehoek vallen. Andere belangrijke ideeën kunnen later in stap 12 ingebracht worden.

Definieer nu A in termen van B, en ook in termen van C. Schrijf eerst elke vergelijking als een lege formule: "A=B." "A=C." Vervang het gelijkheidsteken door het woord "IS." Vul de woorden of woordgroepen waar A en B en C voor staan in. Nu heb je twee zinnen die vrij juist of vrij fout kunnen zijn.

Vermits de termen vanuit dezelfde gevoelde zin gekomen zijn, zal er een manier zijn waarop zo'n verbinding waar is.

Pas de zinnen aan waar dat nodig is. Behoud het woord "IS" om de plaats waar het nieuwe patroon zal ontstaan te bewaren. Vul de relaties niet in met oude vertrouwde verbindingen. Verzeker je ervan dat je de kern van je gevoelde zin bewaart.

Als de zin grammaticaal klopt en waar is en spreekt vanuit de gevoelde zin, laat hem dan staan. Zo niet, behoud het woord "is" (of "zijn") en zorg dat door zo weinig mogelijk toe te voegen of te veranderen de bewering waar is en vanuit de gevoelde zin spreekt. Bijvoorbeeld, in plaats van "A produceert B" kan je zeggen "A is iets dat B produceert." Als de zin te allesomvattend lijkt kan je zeggen "sommige A is," "A is ten minste," "A is een soort van B."

Nu heb je één ware zin die A en B verbindt en één die A en C verbindt.

Je bent vrij om te spelen met veel mogelijke zinnen die de termen verbinden. Vermits $A=B$ en $A=C$, is B misschien een soort van C of C een soort van B, of B dat A in zich heeft is op een speciale manier C. Je kan spelen met logica die open en niet vast is.

Je partner kan je helpen door zinnen die de termen verbinden te suggereren, zodat jij preciezer vanuit je gevoelde zin kunt antwoorden.

Ook los van logica, voel je vrij om zinnen te maken waarin je de termen opsplijst, ze combineert, of een of twee nieuwe termen maakt.

Je kan je laten leiden door in te zoomen op een "IS" tussen termen die jouw gevoelde zin centraal uitdrukt.

Beëindig stap 10 als de kern van je gevoelde zin centraal uitgedrukt is door twee of drie termen met "IS" ertussen. Als je termen veranderd zijn, kies fris de centrale termen en noem ze A, B en C.

Schrijf ze op als "A is B" en "A is C."

STAP 11: Vraag naar de inherente relaties tussen de termen

Voeg het woord “inherent” toe na de “IS” in elk van je twee zinnen. A IS inherent B. A IS inherent C. Je weet nog niet wat dit uiteindelijk zal gaan betekenen.

Vermits “A” en “B” uit dezelfde gevoelde zin komen, zal het zo zijn dat “A” inherent “B” is en niet alleen dat het toevallig “B” is.

De inherente link is niet iets wat al goed gekend is in bij het brede publiek. Het is eerder jouw betekenis van A die al iets is dat B is. Bijvoorbeeld: “Wat is het vermogen zo te wachten dat het inherent iets is dat nieuwe groei toelaat?” De inherente verbinding is niet het voor de hand liggende publiekelijk gekende feit dat wachten tijd vraagt en dat tijd nodig is om te groeien. De inherente verbinding die in dit voorbeeld gevonden werd was “wachten is een geschenk van de aandacht en het geschenk van de aandacht is iets dat nieuwe groei veroorzaakt.” Dus “geschenk van de aandacht” is de nieuwe term.

Ga nu naar de complexiteit van de gevoelde zin om uit te vinden waarom A inherent B is. Hoe zijn deze twee dingen inherent verbonden? Wat is de echte aard van “A” zodat het “B” moet zijn of in deze relatie met B moet zijn? Schrijf neer wat je vindt. Benoem de inherente verbinding. Nu heb je een link tussen A en B. Deze link is een nieuwe term.

Dit vereist binnengaan in de gevoelde zin achter de twee termen. Vraag je af “Wat is A?” “Wat is B?” Je ontdekt een manier waarop jouw betekenis van A reeds in je betekenis van B zit. Er moet een “Aha, natuurlijk!” zijn, “A was altijd niets behalve het soort ding dat B moet zijn.”

Je kan ook “A is X en aha, ik zie dat B ook X is” krijgen. Dus via het feit dat ze allebei X zijn, zijn ze inherent met elkaar verbonden. X is de inherente link tussen A en B.

Doe dit ook met “A IS inherent C.”

Een TAE-theorie is zowel logisch als experiëntieel. Het gelijkheidsteken neemt de verschillende complexiteit van elke term niet weg. Dat is waarom gelijkstellen opwindend en informatief kan zijn. Aan de formele logische zijde zijn de twee termen verwisselbaar maar aan de experiëntiële zijde is de inherente gelijkstelling een begrijpen. Het is niet echt een gelijkstelling van identieke eenheden zoals $1=1$.

STAP 12: Kies permanente termen en laat ze elkaar insluiten (interlocking)

Bouw opnieuw je “illogische” kern. Vraag jezelf af hoe je centrale kern geformuleerd moet worden door enkele termen en inherente links die je vond in stap 11 te gebruiken. Formuleer de zin zo dat één hoofdterm een combinatie “IS” van de andere termen die je gekozen hebt om je kern te zeggen.

Kies drie of vier hoofdtermen. Je zal later meer termen kunnen inbrengen.

Neem nu de term die volgt op de “IS” van bovenstaande kernbeschrijving. Herschrijf de kernbeschrijving om te tonen dat deze tweede term een combinatie van al de andere termen in de beschrijving IS.

Dit is wat bedoeld wordt met je termen “elkaar laten insluiten” (“interlocking”). De illogische kern wordt gedefinieerd in elke term en niet alleen tussen hen. Je zal eindigen met zinnen in deze vorm: A IS B dat C IS, B is A dat C IS, C is A dat B is of enkele variaties hiervan.

Doe dit nu voor de derde term. Elke term is nu gedefinieerd door een beschrijving die bestaat uit een combinatie van alle andere termen.

Bekijk elke zin in deze rotatie. Zegt hij echt wat jouw betekenis van die term is? Alhoewel de zinnen hetzelfde lijken te zeggen maar in een andere volgorde, zal je wellicht vinden dat sommige meer specificiteit nodig hebben. Dat zal jou toelaten om meer inherent verbonden termen te maken om jouw betekenis uit te drukken.

Je moet jezelf afvragen: “Is dit echt een accurate definitie van die term?” Dit leidt tot de ontdekking van meer specifieke betekenissen en gelinkte termen.

Als je meer specificiteit ontwikkeld hebt in een zin, plaats de toevoegingen ook terug in de andere beschrijvingen. De veranderingen en toevoegingen die je aangebracht hebt in een term zijn ook vervat in hoe de andere termen nu gedefinieerd zijn. Dat is een manier waarop je theorie verder evolueert.

Als je D hebt toegevoegd aan hoe je C definieert en vermits A B IS dat C IS, dan wordt A nu gedefinieerd door B dat C en D IS. Dus je moet je ervan verzekeren dat dit klopt met je gevoelde zin van A en B. Als dat niet zo is, moet je iets veranderen of toevoegen. Je bouwt nieuwe logische relaties tussen nieuwe termen dus wil je er niet de gebruikelijke relaties aan opdringen.

Eenmaal je een term hebt, hou die hetzelfde elke keer dat die term voorkomt. De logische kracht hangt af van termen die dezelfde blijven. Later kan je veel verschillend geformuleerde versies maken, bijvoorbeeld in brieven, papers of gesprekken.

Vraag je nu af welke van de woordgroepen uit vroegere stappen je theorie vervolgens nodig heeft zodat het kan zeggen wat jij wilt uiteenzetten. Voeg die een voor een toe. Leid elke af van de termen die je juist gedefinieerd hebt. “Afleiden” betekent dat je de inherente relatie vindt tussen de nieuwe term en een van de vorige. Leg de inherente relatie uit en schrijf erover.

Het is opwindend omdat je kan zien dat je in staat zal zijn om elk volgend ding af te leiden en te definiëren vanuit je theoretische nucleus. Het patroon van je theorie komt binnen in elke nieuwe term en kan interne verklaringen geven ervoor.

Elke nieuwe term wordt inherent in elke van de andere termen door hun logisch verband. Ga na of dit overeenstemt met je gevoelde zin.

Nu de termen logisch en experiëntieel verbonden zijn door jouw eigenaardig patroon kan je interessante zinnen genereren door op de volgende manier termen door elkaar te vervangen: als $F = A$ en $A = B$ dan $F = B$. De zin $F = B$ is nieuw. Of als $F = A$ dat G bevat en $A = B$, dan $F = B$ dat G bevat.

Door vervanging kan je de afleidende kracht ontwikkelen van een formele vooruitgang van zinnen en tot conclusies komen. De conclusies kunnen wel of niet aanvaardbaar zijn voor je gevoelde zin. Als ze niet aanvaardbaar zijn dan moet je opnieuw binnengaan in je gevoelde zin om een verder onderscheid te maken. Zo helpen de kracht van logica en het ervaren je theorie ontwikkelen.

Sommige vervangingen zullen je verbazen en je theorie uitbreiden. Als je een nieuwe zin bekomt maar die lijkt wild of onjuist, zoek dan nauwkeurig uit wat er precies fout lijkt en verander iets zonder wat nieuw was te verliezen. Bijvoorbeeld, veronderstel dat je door vervanging krijgt dat $F = B$ is. Ook al lijkt het grammaticaal niet te kunnen en lijkt het onjuist, het kan toch zeer interessant zijn om de aard van "B" te herdenken. Zou het kunnen dat "B" dit eigenaardige patroon heeft? Hoe zou dat waar kunnen zijn voor "B"? Dan –aha!- kan het plots helder worden voor jou dat dit inderdaad zo is! Het kan meer zeggen over de aard van "B" dan algemeen geweten is.

Herhaal deze instructies zo vaak als nodig om de termen in te brengen die je nodig hebt van de vorige stappen.

Eenmaal er een logisch systeem bestaat, zijn de afleidingen "formeel", wat wil zeggen dat de afleiding gebeurt vanuit de logische verbindingen los van de inhoud. Als je termen leiden tot een strakke logische afleiding die je gevoelde zin niet aanvaardt, dan is een zekere verandering nodig. Kleine veranderingen of extra termen zullen het op dat punt meestal corrigeren. Zo niet moet het logisch systeem opnieuw geopend worden. Hou het logisch systeem anders gesloten zodat het kan werken. Als het systeem zowel logisch als afgestemd op de gevoelde zin werkt dan kunnen de verdere "formeel" afleidingen krachtig, verrassend en significant zijn.

Je kan ook op een minder formele manier sommige woorden en woordgroepen die je nog niet gebruikt hebt, groeperen onder een van de hoofdtermen waaraan ze equivalent kunnen zijn. Je kan ze dan vervangen in je eigenaardig patroon om zo meer zinnen die er logisch uit voortvloeien te genereren. Zo kan je onmiddellijk veel uitspraken doen die door jouw nieuw patroon gegenereerd zijn.

STAP 13: Pas je theorie toe buiten je eigen domein

Deze stap is een pauze.

Het nieuwe patroon van jouw termen kan dienen als een model. Pas enkel het patroon toe op een of meer brede domeinen zoals kunst, religie, onderwijs en/of beeldspraak.

Hoe zou jouw patroon je toelaten om iets te zeggen over gelijk welk groot idee zoals de menselijke natuur of de maatschappij, de staat, groepen, interpersoonlijke relaties, de wetenschappen, waarheid, schoonheid, ethiek, schrijven, seksualiteit en/of taal ?

In het voorbeeld van de tandarts in stap 7 zou het patroon dat toegepast kan worden op onderwijs kunnen zijn: niet-intrusief onderwijs vergt een actieve rol van de studenten.

Schrijf een zin in de volgende vorm: iets in verband met _____ (een aspect van een onderwerp) is zoals _____ (je patroon). Wacht nu tot iets naar boven komt dat deze zin waar maakt. Schrijf een uitleg van wat je gevonden hebt.

Bijvoorbeeld: "Iets in verband met leren (een onderwerp) is als de binnenkant die twee buitenkanten heeft (het patroon)."

Elk klein onderwerp of elke kleine gebeurtenis kan ook op een interessante, nieuwe manier begrepen worden door jouw theorie.

We weten dat het patroon dat jij verwoord hebt kan gebeuren in het menselijk ervaren want het is gebeurd in jouw voorbeelden (facets). Je theorie toepassen kan iets naar buiten brengen dat waar is of waar zou moeten zijn.

STAP 14: Breid je theorie uit en pas ze toe in je eigen domein

Dit is de serieuze ontwikkeling van jouw theorie. Het kan jaren verder gaan. Om je theorie uit te breiden kan je vragen: wat is de volgende vraag die zich aandient of tot welk verder begrip zou de theorie kunnen leiden of welke nauw aansluitende factoren zijn er niet in vervat?

Voeg inherente verbindingen toe als dat nodig is om de verdere termen die je toevoegt te kunnen afleiden.

Nadat je een nieuwe term verbonden hebt, bekijk dan via vervanging wat je andere termen kunnen zeggen erover.

Je kan op deze manier je theorie verder en verder uitbreiden.

Als je theorie iets impliceert dat jij niet bedoelt, welke volgende term of onderscheid zou dit corrigeren?

Je een echt voorbeeld herinneren kan je helpen om het nieuwe onderscheid te formuleren.

Eenmaal een theorie ontwikkeld is, volgen verdere onderscheiden en implicaties zonder dat je ze moet uitvinden. Vraag dan, "Wat is dit?" Je kan je plots realiseren dat je een belangrijk iets afgeleid hebt waar je niet eens over gedacht had.

Soms weigert je theorie iets dat wel verwacht wordt of dat wel fijn of knap zou zijn. Vermits de theorie ontspruit uit de complexe verbindingen die impliciet aanwezig zijn in de gevoelde zin, heeft het redenen die je kan vinden als het “terug praat”.

Pas je theorie toe op elk gerelateerd gebied of observatie in je domein die je graag zou willen kunnen uitleggen of uitklaren. Waar zou je theorie een belangrijk verschil kunnen maken? Omschrijf dit fris in de termen van je theorie.

Je nieuw patroon kan elk specifiek aspect van jouw domein herstructureren.

Je creëert nieuwe concepten. Laat vaststaande definities of oude manieren van denken niet beperken wat je zegt, ook als je onderwerp onder een brede categorie valt met een goed ontwikkelde visie. Aarzel niet om het te herstructureren, zoals je deed met een groot domein in stap 13. We noemen zo’n herstructurering een “omkering” (reversal) van de gebruikelijke manier waarop elk nieuw en specifiek iets neigt om snel ondergedompeld te worden in de bestaande assumpties van een breder domein. Het is bijvoorbeeld eerder zo dat één specifiek concept over apen een herstructurering van de zoölogie in haar geheel kan vereisen.

Mensen geloven soms dat hun nieuwe theorie “moet zijn” wat een oudere bestaande theorie “echt betekent” als die correct begrepen wordt. Maar de oudere theorie alleen geeft mensen dit precies begrijpen niet.

De functie van een theorie is sociaal. In staat zijn om precies te spreken vanuit je gevoelde zin bouwt jouw begripen in onze wereld in.